

але і наш лёс? Можа, самім лёсам нам наканавана адбыцца менавіта празь „няма“, якое мы выношваем усярэдзіне саміх сябе ўжо цэлае тысячагодзьдзе? Колькі за гэты час вусьцішнае „нішто“ праглынула імперыяў, народаў, культураў, якія ганарліва раскашавалі сярод сваіх здабыткаў і перамогаў? Ад іх ужо даўно і знаку не засталася. А мы, зьбіральнікі стратаў і паразы, затуленыя сваёй адсутнасьцю, перакрочваем у трэцяе тысячагодзьдзе, магчыма, якраз дзеля таго, каб засьведчыць наша вялікае „няма“ як самы надзейны шлях праз час і быцьцё.

Няміга

Сяргей Шуна

На Нямізе снапы сьцелюць галавамі,
Малоцяць цапамі сталёвымі,
На такую жыцьцё кладуць,
Веюць душу ад цела...

Стагодзьдзямі *Няміга* была сымбалам трагедыі. Паўзабыты боль шматвяковай менскай гісторыі, падземная рака (якую, як Стыкс, ня бачыў ніхто з сучаснікаў), дарога сьмерці — так адгукаецца ў нашых душах слова *Няміга*.

Напоеныя крывёю воды *Нямігі* стагодзьдзямі дыхалі пякельным смуродам, плодзячы немачы й хваробы. Людзі спрабавалі зь ёю ваяваць. Яе — яшчэ сто гадоў таму — здушылі ў трубах, яе засыпалі, забрукавалі, залілі асфальтам, забудавалі бэтоннымі спарудамі. Аднак яна працягвае жыць — у цемры, у падзем'і, у іншасьвеце. Яе нельга зваяваць, як нельга зваяваць Сьмерць.

На полі, колішнім замчышчы, на падмурках першай менскай царквы было наладжанае шумлівае гульбішча, без аглядзінаў нават на царкоўнае сьвята, калі людзі замест таго, каб супакоіцца ў душы, спакушаліся на таньня весялосьці.

Праз тысячу гадоў, на захадзе ХХ стагодзьдзя *Няміга* зноў сабрала крывавае жніво.

Нярускі

Сяргжук Сокалаў-Воюш

Калі адна мая знаёмая напрыканцы 70-ых наведала Беласточчыну, адным з галоўных уражаньняў было наступнае: тамтэйшыя беларусы цьвердзілі, што яны *рускія*. „Дык вы расейцы?“ — пыталася мая знаёмая. „Не, мы не маскалі“, — адказвалі тыя.

У беластоцкіх слова *рускі* было прывязанае да праваслаўя — *рускай* (але не расейскай) веры.

Зусім іншае значэньне слова „*нярускі*“ мела ў БССР, дзе словы *рускі* і *расеец* былі поўнымі сынонімамі. „*Што ты як нярускі!*“ — казалі чалавеку, які рабіў нешта не паводле агульнапрынятых у пэўнай сытуацыі і ў пэўным асяродзьдзі нормаў. „*Сем раз нярускі*“ — характарызавалі асобу дзіўных, незразумелых паводзінаў.

„*Нярускім*“ мог быць названы нават той, хто гаварыў па-беларуску або на